

Надійшла до редакції 22.03.2012 р.

УДК 81'373.611-613.811.161.2

РЕАЛІЗАЦІЯ СЛОВОТВІРНИХ МОЖЛИВОСТЕЙ ЗАПОЗИЧЕНИХ СУБСТАНТИВІВ В УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ

Н. В. Волкова

Донбаський державний педагогічний університет

Реферат. У статті порушено питання розвитку словотвірних можливостей іношомовних та питомих одиниць в українській мові, зокрема, зосереджено увагу на дослідженні семантично співвідносних запозичених та питомих іменників. Здійснено кількісний аналіз словотвірної продуктивності близьких за значенням субстантивів, виявлено спільне та специфічне у впливі різних лінгвістичних факторів на реалізацію їх словотвірного потенціалу. Встановлено, що в українській мові від запозичених іменників утворюється більше похідних лексем, ніж від синонімічних питомих у тому випадку, коли запозичена одиниця є непохідною, а питома – похідною.

Ключові слова: запозичений субстантив, питомий субстантив, словотвірна продуктивність, лінгвістичний фактор, похідна лексема.

За етимологічною ознакою словниковий склад кожної мови поділяється на дві групи: групу питомих слів та групу запозичених слів. За підрахунками лінгвістів, українська мова складається з 90% питомих одиниць та 10% запозичених одиниць. Безумовно, унаслідок географічних, економічних, наукових та інших зв'язків між народами кількість іношомовних лексем в українській мові постійно зростає. Це, у свою чергу, викликає немало дискусій про надмірний вплив запозичень на лексичну систему української мови. Особливо негативне ставлення спостерігається до запозичення тих одиниць, що є синонімічними питомим українським словам. Подібні слова-дублети вживаються носіями мови активніше, ніж питомі лексеми, у більшості випадків тільки тому, що іношомовне слово видається більш “модним”. Засвоєна запозичена лексика набуває словотвірних можливостей, тобто утворює нові одиниці. Таким чином, українська мова поповнюється не тільки запозиченими словами, але й похідними від них. Вивчення словотвірної адаптації, причин розвитку дериваційної продуктивності близьких за семантикою запозичених та питомих слів є необхідною умовою для здійснення регулювання механізмів процесу запозичення та активізації питомих українського матеріалу як словотвірної бази, про що все частіше говорять мовознавці [1, с. 143].

Метою цієї статті є дослідити шляхи реалізації словотвірних можливостей запозичених іменників в українській мові. Задля цього вважаємо необхідним вирішити такі завдання: методом суцільної вибірки зі словників дібрати пари семантично близьких питомих та запозичених субстантивів, зіставити словотвірну продуктивність іменників, виявити спільне та специфічне у факторах, що сприяли реалізації словотвірних можливостей синонімічних одиниць.

Іношомовна лексика продовжує залишатися актуальним об'єктом теоретичних та прикладних досліджень у лінгвістиці. Загальні питання, пов'язані з процесами запозичення в українській мові, знаходять відображення в роботах П. С. Дудика, Л. А. Шмалій, І. М. Камініна, Н. А. Астаніної, В. В. Роман, О. А. Стишова, І. Колесникової, Л. Мацько та ін. [2; 3; 4; 5; 6; 7; 8].

Значна частина досліджень спрямована на аналіз запозичень із окремих мов. Слова грецького походження розглядаються О. Д. Пономарівом [9], французького походження – Л. В. Чурсіною [10], іспанського походження – О. А. Іванницькою [11], англійського походження – Л. М. Архипенко, Т. Майструк, Н. О. Поповою, Н. О. Поповою, С. Ю. Рижиковою [12; 13; 14; 15; 16], англійські комп'ютерні терміни – Д. В. Щербою [17], англійські та німецькі запозичення – Л. П. Кислюк [18]. Найважливішою проблемою при вивченні іншомовних лексем було й залишається питання асиміляції цієї категорії слів. Як відомо, головними процесами адаптації запозиченого слова є його фонетична, графічна, морфологічна, лексична та словотвірна асиміляція.

Словотвірна адаптація іншомовного слова є необхідною умовою для повного укорінення в мові-реципієнті. В україністиці відзначається два підходи до вивчення дериваційного засвоєння запозичень. Головна увага вчених при першому підході зосереджується на розкритті проблеми словотвірної продуктивності типів, моделей, формантів, що беруть участь у розвитку словотвірних можливостей запозичень. Так, С. Ю. Рижикова вивчає продуктивність словотвірних типів, що беруть участь у словотворенні від англійських запозичень [19], С. А. Федорець розглядає продуктивні способи творення дериватів від англіцизмів [20].

Другим напрямком досліджень словотвірної адаптації іншомовних слів є вивчення словотвірних можливостей запозичених основ та лексем, аналіз причин розвитку словотвірної продуктивності цих одиниць. О. Д. Пономарів вважає, що найбільш активні у словотвірному відношенні слова грецького походження, які мають прості або двокомпонентні основи, меншою словотвірною активністю відрізняються три- та чотирикомпонентні основи [21, с. 20].

Л. В. Чурсіна, аналізуючи дериваційний потенціал французьких запозичень, дає загальну характеристику словотвірних моделей похідних від французьких основ та з'ясовує факти, що спричиняють їхню словотвірну активність або пасивність. Поняття словотвірної валентності авторка використовує як головний показник реалізації словотвірних можливостей основ, які запозичені з французької мови. Як зауважує дослідниця, високовалентні французькі основи (ті, від яких в українській мові утворено більше 10 дериватів) характеризуються тим, що їхня семантична структура складається з 1–3 значень, вони багатofункціональні та частотні. Стилiстичні характеристики таких основ неоднорідні (це і спеціальна лексика, яка є стилістично нейтральною, і термінологічна лексика з широкою сферою вживання, і загальноновживана лексика, яка відрізняється певним стилістичним забарвленням) [22, с. 11–12].

Л. П. Кислюк порівнює словотвірний потенціал англійських та німецьких запозичень в українській мові. Серед мовних причин словотвірного потенціалу іншомовних слів авторка виділяє семантику слова, належність до певної тематичної групи, до активної чи пасивної лексики, до термінологічної підсистеми [23, с. 14]. Дериватолог стверджує, що ця група запозичень має характерні риси у словотворенні, які відрізняються від гнізд, мотивованих питомими словами. Як вважає дослідниця, “значно міцнішими від гнізд із твірними запозиченими іменниками є гнізда від питомих іменників” [24, с. 143]. На нашу думку, цей факт потребує конкретизації та уточнення, що підкреслює актуальність цього дослідження.

Таким чином, незважаючи на підвищене зацікавлення вивченням словотвірної продуктивності слів, у тому числі й іншомовних, в українському мовознавстві відсутнє зіставлення дериваційної продуктивності питомих та запозичених субстантивів, які семантично збігаються. Лінгвісти припускають, що багатозначність, стилістична нейтральність, словотвірна непохідність та висока частотність вживан-

ня є сприятливими факторами розвитку та реалізації словотвірних можливостей лексичних одиниць, проте питання чинників, які впливають на творення нових слів від запозичених іменників в українській мові, залишається невивченим.

У роботі матеріалом для дослідження виступають 97 семантично близьких субстантивів, які складають 59 пар із одного запозиченого іменника та іншого – питомого. Як показують спостереження над ілюстративним матеріалом, в українській мові 16,9% складають ті пари, у котрих мовна словотвірна продуктивність більша в питомого іменника, 72,9% – пари, у яких мовна дериваційна продуктивність вища в запозиченого субстантива, і 10,2% – пари, для яких характерні однакові показники словотвірної продуктивності запозиченої та питомої одиниці.

Крім того, що в українській мові більша кількість пар із вищою мовною словотвірною продуктивністю запозичених іменників, показники середньої мовної дериваційної продуктивності також вищі в іншомовних іменників. Так, якщо від запозичених субстантивів у середньому утворено 12 слів, то від кожної синонімічної питомої лексеми в середньому утворено тільки 6 слів, тобто від запозичених іменників утворено в 2 рази більше похідних, ніж від семантично співвідносних питомих.

Проаналізуємо особливості реалізації словотвірної продуктивності в групі з вищою мовною дериваційною продуктивністю іншомовних субстантивів. Визначимо ступінь впливу головних (фактора частотності вживання, семантичного, словотвірного, стилістичного факторів), та додаткових факторів на словотвірну продуктивність запозичених субстантивів в українській мові (табл. 1).

Таблиця 1

**Вплив факторів на мовну словотвірну продуктивність
запозичених іменників в українській мові**

Вплив факторів	Пари іменників, %
головних	81,4
додаткових	18,6
Разом	100,0

Наведена таблиця засвідчує, що в групі пар із вищою мовною словотвірною продуктивністю запозичених іменників 81,4% пар підтверджують вплив головних факторів, а на 18,6% пар здійснили вплив не головні, а додаткові фактори словотвірної продуктивності. Розглянемо значення головних чинників: фактора частотності вживання (Ч), семантичного фактора (См), словотвірного фактора (Сл) та стилістичного фактора (Ст), – для дериваційної продуктивності запозичених іменників в українській мові, що знаходить відображення в таблиці 2.

Таблиця 2

**Вплив головних факторів на мовну словотвірну продуктивність
запозичених іменників в українській мові**

Фактори	Пари іменників, %
1	2
Сл	22,9
Сл + См	17,1
Сл + Ст	17,1
Сл + Ч	17,1
Сл + Ч + Ст	8,5

Закінчення таблиці

1	2
Сл + Ч + См	5,7
Сл + См + Ст	2,9
Сл + Ч + См + Ст	2,9
Ч + См	2,9
Ст	2,9
Разом	100,0

Найбільшу групу (22,9%) складають ті пари субстантивів, де на вищу дериваційну продуктивність запозичених одиниць здійснив вплив словотвірний фактор. Від іншомовного іменника *абсурд* (фр. *absurde* ‘безглуздя, абсурд’ – лат. *absurdus* ‘недоброзвучний, безглуздий’) утворено 5 похідних (*абсурдність*, *абсурдний*, *абсурдно*, *абсурдизм*, *абсурдист*), від питомого іменника *нісенітниця* – 1 слово (*нісенітність*), і від питомої лексеми *безглуздя* похідні не зафіксовано. На різницю мовної словотвірної продуктивності мав вплив словотвірний фактор, тому що іменник *абсурд* є непохідним, а іменники *нісенітниця* та *безглуздя* є похідними: перший утворений від прикметника *нісенітний*, а другий – від іменника *глузд*. Три синонімічні одиниці мають по одному значенню, які стилістично немарковані. Щодо частотності вживання, то вона вища в питомих лексем (*нісенітниця* – 10, *безглуздя* – 4), а запозичений іменник не включено до частотних слів. Сильнішим за фактор частотності виявився словотвірний фактор.

Розглянемо фактори, що мають менший вплив на словотвірні можливості запозичених субстантивів (по 17,1% пар). У парі іменників *візит* (фр. *visite* ‘відвідини’ < *visiter* ‘відвідувати’ – лат. *vīsītāre* < *vīsere* ‘оглядати, відвідувати’) – *відвідування* вищу мовну дериваційну продуктивність має запозичена одиниця, що пов’язано з впливом словотвірного та семантичного факторів. Іншомовний іменник характеризується такими ознаками: він непохідний, має два стилістично немаркованих значення і частотність 6. Хоч питомий іменник має більшу частотність (11), він моносемічний. Від іменника *відвідування* походить тільки іменник *невідвідування*, в іменника *візит* 9 похідних (*візита*, *візитатор*, *візитація*, *візитер*, *візитирка*, *візитка*, *візитний*, *візитування*, *візитувати*).

Проаналізуємо вплив словотвірного та стилістичного факторів на розвиток вищої мовної дериваційної продуктивності запозиченого іменника *результат* (нім. *Resultat* – фр. *resultat* – лат. *resaltātus* ‘відбитий’) у порівнянні з питомим іменником *наслідок*. У питомого субстантива більша і кількість значень (*результат* – 1, *наслідок* – 2), і частотність уживання (*результат* – 6, *наслідок* – 17), проте це не вплинуло на розвиток його вищої словотвірної продуктивності. Сильнішими виявилися стилістичний та словотвірний фактори, тому що іменник *результат* є непохідним і стилістично немаркованим, а іменник *наслідок* є похідним (*слід* – *наслідувати* – *наслідок*), та одне з його значень має стилістичні обмеження діалектного вжитку. В іншомовній одиниці дериваційна продуктивність складає 12 дериватів (*результативний*, *результативність*, *результативно*, *результатний*, *результувальний*, *результувати*, *безрезультатний*, *безрезультатно*, *безрезультатність*, *небезрезультатний*, *небезрезультатно*, *небезрезультатність*), у питомої одиниці – 3 деривати (*наслідковий*, *причинно-наслідковий*, *внаслідок*).

Більша частотність і словотвірна непохідність запозичених субстантивів вплинули на різницю дериваційної продуктивності в парі іменників *гармонія* (гр. *harmonia*) – *злагода*. В іменника *гармонія* 41 похідне слово (наприклад, *гармоній-*

ний, гармонійність, гармонійно, гармонувати, гармоніювати, гармонічно, негармонічність, ангармонічний, негармонічний, гармонізувати, гармонізм, дисгармонія тощо), в іменника *злагода* 5 похідних (*злагоджений, злагодженість, злагоджено, злагоджувати, злагодити*). Річ у тім, що іншомовна лексема непохідна, проте питома лексема похідна, у запозиченого іменника також більша частотність (*гармонія* – 9, *злагода* – 7). Щодо кількості значень, то в субстантивів вона однакова (по 3 значення).

Проаналізуємо чинники, що вплинули на словотвірні можливості запозичених субстантивів у 8,5% пар. Три фактори дериваційної продуктивності (словотвірний фактор, стилістичний фактор та фактор частотності вживання) вплинули на вищі словотвірні можливості іншомовного іменника *адвокат* (лат. *advocātus* ‘обізнаний юрист, захисник, адвокат’) у порівнянні з питомим іменником *захисник*. По-перше, лексема *адвокат* є непохідною, а лексема *захисник* утворена від іменника *захист*. По-друге, якщо питомий субстантив не відноситься до частотних слів, то частотність запозиченого субстантива складає 3. По-третє, значення питомого іменника стилістично немарковані, а одне зі значень запозиченого іменника є переносним, що позитивно впливає на дериваційну продуктивність слова. В іменника *захисник* тільки 1 похідне слово (*захисниця*), в іменника *адвокат* 5 дериватів (*адвокатство, адвокатський, адвокатування, адвокатувати, адвокатура*).

Вплив фактора частотності вживання, семантичного та словотвірного факторів спостерігаємо, наприклад, у парі субстантивів *амбразура* (рос. *амбразура* – фр. *embrasure* ‘бійниця’) та *стрільниця*. Запозичений іменник є непохідним, питомий іменник утворено від дієслова *стріляти*. Питомий іменник не належить до частотних слів, частотність запозиченого іменника 2. Лексема *стрільниця* є моносемічною та застарілою, іменник *амбразура* є бісемічним, одне з його значень вживається в архітектурі. Від питомої одиниці похідні не зафіксовано, у запозиченого іменника один дериват (*амбразурний*).

На незначну кількість пар (по 2,9%) вплинули поєднання семантичного, словотвірного та стилістичного факторів, поєднання чотирьох факторів, поєднання фактора частотності вживання та семантичного фактора і, окремо, стилістичний фактор.

Від питомого іменника *витівка* походить 3 деривати (*витівковий, витівник, витівниця*), від іншомовного іменника *трюк* (фр. *truc* ‘спритність’) утворено 7 похідних (*трюкацтво, трюкацький, трюкач, трюкач-каскадер, трюковий, трюк-система, кінотрюк*). На більшу мовну дериваційну продуктивність запозиченої лексеми вплинув словотвірний фактор (*трюк* – непохідний, *витівка* – похідний), семантичний фактор (*трюк* – 3 значення, *витівка* – 2 значення), стилістичний фактор (одне зі значень запозиченого субстантива є переносним, що сприяє розвитку словотвірних можливостей слів).

Чотири головних фактори словотвірної продуктивності вплинули на більший розвиток дериваційних можливостей іншомовного іменника в парі слів *хаос* (нім. *Chaos* – лат. *chaos* – гр. *chaos* < *chainō* ‘розверзаюся’) та *безладдя*. У запозиченого іменника 5 дериватів (*хаотизація, хаотизований, хаотичний, хаотичність, хаотично*), від питомого іменника деривати не зафіксовано. На це вплинули фактор частотності вживання (частотність іменника *хаос* – 7, *безладдя* – 4), словотвірний фактор (іменник *хаос* непохідний, іменник *безладдя* утворено від іменника *лад*), семантичний фактор (у запозиченого іменника 3 значення, у питомого – 1 значення), стилістичний фактор (значення питомого іменника нейтральне, одне зі значень запозиченого іменника є розмовним).

Значно відрізняється мовна словотвірна продуктивність субстантивів *центр* (лат. *centrum* – гр. *kentron* ‘вістря, осереддя’) та *середина*. У питомого іменника 4 похідних (*серединка, серединний, серединно-ключечний, серединно-океанічний*), у запозиченого – 160 похідних (наприклад, *центральний, централ, централізація, централізувати, централістичність, центрально, центратор, центризм, гідро-центрально, теплоцентрально, апоцентр, прес-центр, радіоцентр, телецентр* тощо). На вищу дериваційну продуктивність іншомовної одиниці здійснили вплив декілька чинників. По-перше, фактор частотності вживання, тому що частотність іменника *центр* 39 і частотність іменника *середина* 26. По-друге, вплинув семантичний фактор, тому що в запозиченого іменника 9 значень, у питомого – 5. Відзначимо, що в запозиченої лексеми 3 значення належить до вузькоспеціальних термінів (математичне, фізіологічне, технічне), що обмежує його словотвірні можливості, проте одне значення є переносним, що позитивно впливає на реалізацію дериваційного потенціалу.

Від іншомовного іменника *ідеал* (фр. *idéal* – лат. *idealis* ‘ідеальний’ < *idea* ‘ідея’) утворено 7 дериватів (*ідеалізація, ідеалізований, ідеалізовано, ідеалізування, ідеалізувати, ідеалізуватися, ідеалізуючий*), від питомого іменника *зразок* – 5 дериватів (*зразковий, зразковість, зразково, зразок-еталон, зразочок*). Беручи до уваги головні фактори словотвірної продуктивності, більше повинно бути похідних у питомої одиниці, оскільки в неї вища частотність уживання (*ідеал* – 5, *зразок* – 13) та кількість значень (*ідеал* – 2, *зразок* – 5). Тільки стилістичний фактор сприяє розвитку вищої дериваційної продуктивності запозиченого іменника, оскільки він є стилістично немаркованим, а одне зі значень питомого іменника є діалектним, що обмежує словотвірні можливості слова.

На 18,6% пар із вищою мовною словотвірною продуктивністю іншомовних субстантивів мали вплив не головні, а додаткові фактори дериваційної продуктивності. Так, в іменника *гігант* (гр. *gigas (gigantos)* ‘гігант’) 12 похідних (*гігантський, гігантизм, гігантографія, гігантоклітинний, гігантоманія, гігантомахія, гігантопітек, гігантофолікулярний, гігантськи, надгігант, надгігантський, енергогігант*), в іменника *велетень* 3 похідних (*велетенський, велетень-анархіст, будинок-велетень*). За всіма головними факторами, що впливають на словотвірні можливості слів, вищою повинна бути дериваційна продуктивність у питомої лексеми: у неї частотність складає 11, а слово *гігант* не належить до частотних слів, у питомого іменника більше значень (*велетень* – 3, *гігант* – 2), у питомого іменника 2 значення є переносними, у запозиченого – одне значення. Можливо, більша словотвірна продуктивність іншомовної одиниці пояснюється тим, що вона має меншу фонетичну довжину.

Таким чином, як показують проведені дослідження, українська мова характеризується більшою кількістю тих пар семантично співвідносних іншомовних та питомих субстантивів, де вищу мовну словотвірну продуктивність мають запозичені одиниці. Крім того, середня мовна дериваційна продуктивність удвічі більша в іншомовних, ніж у питомих іменників. Найбільший вплив на розвиток словотвірних можливостей запозичених субстантивів в українській мові здійснює словотвірний фактор, зокрема, їх непохідність.

Перспективи дослідження реалізації дериваційних можливостей іменників видаються нам актуальними і своєчасними, у зв'язку з чим, плануємо продовжити аналіз розвитку та реалізації словотвірного потенціалу питомих іменників в українській мові, які семантично збігаються з іншомовними одиницями.

РЕЗЮМЕ

Стаття посвящена вопросу развития словообразовательных возможностей заимствованных и исконных единиц в украинском языке, в частности, акцентировано внимание на исследовании семантически близких заимствованных и исконных существительных. Произведен количественный анализ словообразовательной продуктивности близких по значению субстантивов, определено общее и специфичное во влиянии разных лингвистических факторов на реализацию их словообразовательного потенциала. Отмечено, что в украинском языке заимствованные субстантивы создают больше производных, чем синонимичные исконные в том случае, когда заимствованная единица является непроемной, а исконная – производной.

Ключевые слова: заимствованный субстантив, исконный субстантив, словообразовательная продуктивность, лингвистический фактор, производное слово.

SUMMARY

The article focuses on the problem of the development of the word-building abilities of native and borrowed units in the Ukrainian language. Special attention is attached to the synonymous native and borrowed substantives. The word-building productivity of lexemes in question is analyzed. Common and specific features of lingual factors that influence the realization of their word-building potential are traced. It is determined that the word-forming factor is the most significant one for the creation of new words on the basis of borrowed substantives.

Key words: borrowed substantive, native substantive, word-building productivity, lingual factor, derivative.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Горпинич, В. О. Українська словотвірна дериватологія : [навч. посіб.] [Текст] / В. О. Горпинич. – Дніпропетровськ : ДДУ, 1998. – 190 с.
2. Дудик, П. С. Іншомовні лексичні інновації в публіцистичному мовленні [Текст] / П. С. Дудик, Л. А. Шмалій // Філологічні студії : зб. наук. статей. – Вінниця, 2006. – Вип. 4. – С. 126-127.
3. Каминін, І. М. Структурно-семантичне освоєння запозичених слів у сучасній українській літературній мові : (на матеріалі побутової лексики) [Текст] : дис. ... канд. філол. наук / Каминін Ігор Миколайович. – Х., 1994. – 191 с.
4. Астаніна, Н. А. До проблеми структурної адаптації англіцизмів в українській і російській мовах [Текст] / Н. А. Астаніна // Мова та культура : Проблеми загальної, германської, романської та слов'янської стилістики : III міжнар. наук.-практ. конф., 17-18 травня 2007 р. : тези доповідей : у 2 т. – Горлівка, 2007. – Т. 1. – С. 3-5.
5. Роман, В. В. До питання сучасної запозиченої лексики в українській та російській мовах (на матеріалі засобів масової інформації) [Текст] / В. В. Роман // Теоретические и прикладные проблемы русской филологии : науч.-метод. сборник. – Славянск, 2003. – Вып. 11, ч. 1 – С. 116-126.
6. Стишов, О. А. Динамічні процеси в лексико-семантичній системі та в словотворі української мови кінця ХХ ст. (на матеріалі мови засобів масової інформації) [Текст] : дис. ... д-ра філол. наук / Стишов Олександр Анатолійович. – К., 2003. – 597 с.
7. Колесникова, І. Іншомовне слово в національній термінології : за та проти (Погляди на роль чужомовної лексики) [Текст] / І. Колесникова // Українська мова та література. – 2005. – № 24. – С. 21-24.

8. Мацько, О. Іншомовні слова в дипломатичних текстах [Текст] / О. Мацько // Урок української. – 2003. – № 3. – С. 29-30.
9. Пономарів, О. Д. Лексика грецького походження [Текст] / Пономарів О. Д. – К. : Просвіта, 2005. – 128 с.
10. Чурсіна, Л. В. Словотвірна валентність основ французького походження в сучасній українській літературній мові [Текст] : дис. ... канд. філол. наук / Чурсіна Людмила Василівна. – Х., 1998. – 307 с.
11. Иванницкая, А. А. Заимствование иноязычной лексики и ее освоение [Текст] : автореф. дис. ... канд. філол. наук / А. А. Иванницкая. – К., 1980. – 21 с.
12. Архипенко, Л. М. Іншомовні лексичні запозичення в українській мові : етапи і ступені адаптації (на матеріалі англіцизмів у пресі кінця ХХ – початку ХХІ ст.) [Текст] : дис. ... канд. філол. наук / Архипенко Людмила Михайлівна. – Х., 2005. – 314 с.
13. Майструк, Т. Питання про вплив англіцизмів на лексичний склад української мови [Текст] / Т. Майструк // Наукові записки. Серія : Філологічні науки (Мовознавство) : зб. наук. пр. : у 5 ч. – Кіровоград, 2008. – Вип. 75, ч. 1. – С. 139-142.
14. Попова, Н. О. Запозичення з англійської мови в лексико-семантичну систему української мови кінця ХХ та початку ХХІ століття [Текст] : автореф. дис. ... канд. філол. наук / Н. О. Попова. – К., 2002. – 17 с.
15. Попова, Н. О. Структурно-семантичні особливості новітніх лексичних запозичень з англійської в українську мову (90-ті рр. ХХ ст. – початок ХХІ ст.) [Текст] : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 / Попова Наталія Олександрівна. – Х., 2004. – 196 с.
16. Рижикова, С. Ю. Суфіксальний словотвір прикметників від англійських запозичень в українській мові [Текст] / С. Ю. Рижикова // Питання лексикології і граматики : зб. наук. праць. – Дніпропетровськ, 1979. – С. 81-85.
17. Щерба, Д. В. Засоби запозичення та асиміляції англійських комп'ютерних термінів [Текст] / Д. В. Щерба // Вісник Житомирського державного університету. – 2004. – № 17. – С. 260-262.
18. Кислюк, Л. П. Нові англійські запозичення як предмет вивчення словотвору [Текст] / Л. П. Кислюк // Українська мова та література. – 1999. – № 37. – С. 7.
19. Рижикова, С. Ю. Англійські слова в українській мові [Текст] / С. Ю. Рижикова // Питання словотвору і граматичної структури української мови : зб. наук. праць. – Дніпропетровськ, 1976. – С. 115-118.
20. Федорець, С. А. Англійські запозичення в мові сучасної української реклами [Текст] : автореф. дис. ... канд. філол. наук / С. А. Федорець. – Х., 2005. – 18 с.
21. Пономарев, А. Д. Лексика греческого происхождения в современном украинском языке [Текст] : автореф. дис... канд. філол. наук : / А. Д. Пономарев. – К., 1974. – 24 с.
22. Чурсіна, Л. В. Словотвірна валентність основ французького походження в сучасній українській літературній мові [Текст] : автореф. дис. ... канд. філол. наук / Л. В. Чурсіна. – Х., 1998. – 18 с.
23. Кислюк, Л. П. Словотвірний потенціал запозичень у сучасній українській літературній мові : (на матеріалі англійських та німецьких запозичень) [Текст] : автореф. дис. ... канд. філол. наук / Л. П. Кислюк. – К., 2000. – 16 с.
24. Кислюк, Л. П. Словотвірний потенціал запозичень у сучасній українській літературній мові : (на матеріалі англійських та німецьких запозичень) [Текст] : дис. ... канд. філол. наук / Кислюк Лариса Павлівна. – К., 2000. – 238 с.